

אהבתם אליו... וכך חזרה הדבר מדי יום בימוי, הם צובטים ואני מפליט צעקה מרוב כאב, אותן תודה על גילויי החיבה שלהם... לאחר שאני מצלה להיפטר מהם מתקרב אני למגרש הריק שעלי יד בבית-הספר. כאן יש עוד הספק בידי התלמידים לחטוף משחך קל עד בוא המורים. ולפתע נשמע צלצול הפעמון. המנהל קל-אפר הופיע! הילדים כאחוזי תזוזית נדחפים כולם יחד לעבר הכתות.

בית-הספר מס' 3

לא אזכור בדיקת את שנת פתיחתו של בית-ספרנו, אך לפיה התעודות שנמצאות בידי מר שלמה אלברג אשר טרח הרבה והודות לעקשנותו ומרצו הוקם בית הספר, בשנים 1916—1917.

עתה גותרו רק הזכרונות. זכרונות שטופי תל-ילדות, זוהר שחרות נערים, תום חיים ומבט בהזה של עיניים ילדותיות. הנהAMI זיל עומדת בבורך ליד מיטתתי, מגישה לי את בגדי הנקיים שהכינה לי לבית-הספר ומאי זה بي מקום, לבל אחר ללימודיו. נוטל אני את תיק הספרים וכבר אני ברחוב קרוולבסקה. והרחוב הוא כתמול-שלשים. פוגש אני בדרכי את אותן הדמויות, שמיד בוקר, בשעה קבועה זו, עושים דרכן לעבר בית-הכנסת של גור, ל"קלינער גערעד שטיבל". ליד חנויותיהם עומדים כמיניהם, חיים יעקב ולטר וחיים ראהה וכמיניהם מתבדרים על משה או מישהו ופניהם מביאות קורת-רווח. בעובי ליד אחד מהם איני נפטר אלא רק לאחר צביטה בלחמי אותן חיבתיהם מטבחים בי... והסומק עומד בלחמי כל היום לבל אשכח את

מוסיימת, נוסף על התשכלה הכללית של בית-ספר יסודי. רמת הלימודים בבית-ספרנו הייתה גבוהה ומדוברים דרשו הרבה מהתלמידים. הודות לכך הצילחו אף רבים מתלמידי בית-הספר העממי להיקלט בקהלות בבית-הספר התיכון. שורה בו אוירת למידים נעימה ורצינית, שכן התלמידים למדו בשקידה, בעניין והמשמעות היהתה בו למופת. נוסף על הלימודים גילו התלמידים ערגנות רבה בתחוםים נוספים: הם הוציאו עתון-תלמידים "ח'יננו" וכן ייסדו להקה דראማטית, שהציגה בימי החנוכה ופורים. הלהקה אורגנה על ידי המורה טאוב. נוסף על הוראתו בבית-ספרנו הייתה מורה זה פועל גם בחימציבוריים של העיר. הוא היה חבר התנועה הציונית, לימד עברית בשיעורי ערבית, ארגן את האיגוד על-שם ברק יוסלביץ' ואף הורה תנ"ך ותלמוד. זכרנו שבאחד השיעורים שלו ביקרו אצלנו באורח פתאומי הרב טרונק, המפקח המשלתי על בית-הספר וכן מנהל בית-ספרנו. הם התקישבו בכתה והזינו כיצד הוא מעביר את השיעור. לאחר מכן אמר לו הרב טרונק, כי הוא מרצה מאד-מאוד מדרך הוראותו והסבירתו. כאמור היה המורה טאוב גם ציוני נאמן ודאג לחינוכם של תלמידיו ברוח ציונית.

באחד מימי ל"ג בעומר שהיה קודש לחגיגות של תנועות הנוער, בקשו את מנהל בית-ספרנו, קלAPER, לשחררנו ליום מהלימודים. אך הוא לא אישר לנו את בקשתנו. גם התערבותו של המורה טאוב בנידון לא הועילה. לא נותר לנו אלא לצאת ליער על דעת עצמנו. למחرات היום בלבד בעומר בעוברנו בסה, בשורות מלוכדות על-ידי בית-הספר, עמד שם המנהל קלAPER ורשם את כל התלמידים שהשתתפו בטילול ונעדרו משום כך מהלימודים... בחזרנו לבית-הספר לא הניח לנו המנהל להכנס לכיתות, בהוטיפו בלעג "וואלי גם היום ל"ג בעומר". לאחר יותר, אך בבית-ספר עברי — והוא "עמ-הספר", — היה רק אחד בעירנו ולא יכול היה לקלוט את כל התלמידים, לכן רבים מהם נחרו לבית-ספרנו, שאף הוא הקנה השכלה עברית במידה

אך אני זוכר את שנותיו הראשונות כי אז טרם למדתי בו ורק את תקופה לימודי אני אזכור. כיתות בית-הספר היו אז מפוזרות בשני מקומות בעיר. אחדות מהן היו שכנו בבית קובט ואחרות שכנו בבניין בית-הספר עצמו ברחוב קושצ'ושקו. כיתתנו הייתה כבר אז מצויה בצד מודרני כבבתי-הספר הפולנים עצמו. כאשר מחנכת הכתיבה שלנו הגד, קוושניאק-אלטמן נכנסת לכיתה קיבלנו את פניה בשיר הפולני "Kiedy ranne wstaja zorze", כדרישת מרדכי החינוך הפולני בימים ההם.

כיתה ב"עמ-הספר" (1932) • א קלאס אין "עמ-הספר" (1932)

סוחרים-פאראיין

אין יאר 1918, וווען פולין אין געוווארן אומאפהענגייך, אין איר גאנצע עקאנסמייך געוווען אַחרובע. די מורה דיקטער אינפלאָץ' האט גורם געוווען דערצו, או ביליקע ארטיקלען פון טאגט-טעלען געברוייך האט מען געקופט פאר מיליאנען מאָרָקָן... נישט געקוקט אויף דעם, וואָס דער הויפט-געלייטענער פון איז אַפְּטָאַלְעָדָר ווירטשאָפְּטָלְעָכָר סיטואָצִיע איז געוווען דער ייד — האט די פולישע אַנְטִיסֻמִּיטִישׁ רַגְיְּרוֹנְג אַרְוִיגְגָּעוֹאָרְפָּן די גאנצע שולד אויף דער יידישער באָפְּעַלְקָעְרוֹנוֹג.

Ruch członków i udziałów

	Liczba członków	Liczba zadek, udziałów po zł. 100	Suma wpłaconych udziałów
Na początku roku było .	101	134	Zł. gr. 11,520.00
W ciągu roku przybyło .	20	142	15,385.00
Pozostaje na dz. 1/I 1929	121	276	26,905.00

Kapitał gwarancyjny 276,000 zł.

Sprawozdanie

z rewizji przeprowadzonej przez Radę Nadzorczą

W dniu 31 grudnia 1928 roku przeprowadzono szczegółową rewizję portfela i dokumentów oraz stanu kasy, zaś w dniu 23 lutego 1929 roku sprawdzono zamknięcie r-ków i ksiąg.

Stwierdzono, iż wszystko prowadzone jest w należytym porządku i że w działalności swej Zarząd kierował się przepisami statutu.

Kutno, dnia 23 lutego 1929 r.

Prezes: (-) J. Opatowski

Wice-Prezesowie: (-) J. Bromberg (-) W. Asz.

Członkowie: Sz. Babe, A. Bożekowski, A. Blumstein, Z. Metal, A. Szajnrok, I. Weber, N. Weinstein, Sz. Zylberberg, S. Żelechowski.

דו"ח הוועד המפקח על פעולות ה"בנק קופיצקי" (1928)

באריכט פון אופיזיטראט וועגן דער טעטיקיט פון "בנק קופיצקי"
(1928)

אין די ערשות יארן פון פולנס אומאפהענגייך, אין געוווען טעטיך אין לאנד אַספֿעַצְיַעַלָּע קָאַמִּיסִיעַ צו באַקעַמְפָּן די שפֿעַקְוָלְאַצִּיעַ. ווי אין אלע ערטער, האט אויך אין קוֹטְנָע גַּעֲוִירְקָט אַזָּא קָאַמִּיסִיעַ. אָונֵן ווי אָומְעָטוֹם, האָבָן זַיִּ אָוֶיך בַּיִּ אָונְדוֹן אין שְׂטָאָט באַשְׁטְרָאָפְּט דָּעַר עִיקָּר דָּעַם יִדְיְּשָׁן סָוָהָרָן קָלִינְהָעַנְדָּלָעָר אָוָן בעַלְ-מְלָאָכָה. גַּעֲנוֹג גַּעֲוֹעָן, אַז צַוְּיִּי פָּאָ לִיאָקָן מִיט טַעַקָּעָס אָונְטָעָר די אָרְעָמָס זַאָלָן זַיִּד בָּאוֹזִיָּן אַז גָּאָס — אָזָן די בָּהָלָה צַוְּיִּשְׁן די יִדְיְּשָׁע קָרְעָמָרָס אַז גַּעֲוֹוָאָרָן גְּרוֹזִיס. באָלָד אַזָּא אָזָן שְׂטָאָט גַּעֲוֹוָאָרָן שְׂטִיל, יִדְןְּ אָבָן פָּאַרְמָאָכָט טִירְ-אָוָן-לְאָדָנָס אָזָן זַיִּד אָפְּגָעַטְרָאָגָן אָהִים. זַיִּי אָבָן גַּעֲוֹוָסָט, אָז ווי נָאָר די באַאמְטָע צַי מִיטְגְּלִידָעָר פָּוֹן דָּעַר קָאַמִּיסִיעַ באָזָן אַזְיִּישׁ גַּעֲשָׁעָפֶט — מִינְגָּט עַס אַפְּרָאַטָּאָקָאָל אָזָן אַגְּרוֹיסָט גַּעֲלָטְ-שְׁטָרָאָפָּה.

נאָר ווי לאָנְגָּקָעָן אַנְהָאָלָטָן אַזָּא קָאַצְ-אָוָן-מוֹיזְ-שְׁפִּיל צַוְּיִּשְׁן אַגְּרוֹיסָט טִילְ פָּוֹן דָּעַר יִדְיְּשָׁע באָפְּעַלְקָעְרוֹנוֹג מִטְ דָּעַר קָאַמִּיסִיעַ סִיעַ צו באַקעַמְפָּן שְׁפֿעַקְוָלְאַצִּיעַ?

במחתרת בפני עינו הרעה של מנהל זה. קלאָפָר ניספה בשואה יחד עם כל יהודי העיר. המורה טאָוב נמנה על המורים שלא היו מבני קוֹטְנָע, ואשר הגיעו לעירנו לאחר מלחמת העולם הראשונה והתערו יפה בחניון. היו אלה המורים שפְּשָׁבִיבִיךְ, אָפְּלָסְטָן, אלטמאָן. הם היו מורים אהובים על הכל, על תלמידיהם והוריהם כאחד. גם אם היוו על מוריינו, כי אהבנו אותם וגם הערכנו את מסירותם לעבודת ההוראה ולתלמידיהם. המורה שפְּשָׁבִיבִיךְ, שהייתה מורה למאטימאָה ההוראה. ידע הכל על חייו תלמידיו, התעניין בהם וdag לשלומם. המורה י. אלטמן הגיע אליו ישר לאחר גמר שירותו בצבא הפולני. הוא נקלט יפה בחיי העיר ואף נשא לאשה את המורה קוֹזְשְׁנִיאָק. הם היו מעורבים בציור היהודית. שניהם ניצלו מהשואה, חיים בישראל וממשיכים בההוראה.

המורה קוֹזְשְׁנִיאָק הייתה מורה וпедagogue מעולה וידעה לחבר את מקצועותיה — היסטוריה וספרות — על כל תלמידיה. היא ניצלה מהטבח, היגרה לאמריקה ולא זמן ביקרה בישראל. המורה טֶזֶן, שאָפָר היא הייתה מורה טובת-לב, לימדה אותנו את השפה הפולנית ואת דיקדוקה, ניספה בשואה. יהיה זכרה ברוך. ואחרון אהרון — המורה לויזר, שהייתה המורה הלא יהודית היחידה בבית-ספרנו. הוא היה נוצרי והרביה-הרביה אפשר לספר עליו ועל עזרתו ביום האימים שפקדו את היהודי עירנו. הוא היה צדיק מחסידי אומות העולם. לא אחת הולך לחוטי התайл שהקיפו את הגטו, כדי להביא לתלמידיו והוריהם מעט מזון או דבר בעל-ערך אחר, שכָה נזקקו להם היהודים האומללים ביום מצוקתם הנוראה. הוא סבל יחד עם היהודים וביקש לעזור להם בכל הדרכים.

טיול של "עם הספר" לזאקסנה
אויספּלוֹג פָּוֹן "עם הספר" קִין זָקָאָפָּאָנָע

ליינט הצדק וביקורי-חולמים

"ליינט הצדק" תפסה מקום מכובד בין שאר המוסדות היהודיים בקוטנה. על פעולותיה פיקח אברהם יוזזה זנדברג הי"ד. הוא פועל והפעיל אחרים למען מוסד זה. למרות שהיא רשות של מנהלים, שהותל עלייהם לשחות במשמרות ליד מיטת החולמים, בכל זאת הופנה כל מקרה לאברהם יהודה זנדברג, והוא אשר דאג לסדר נאות לחולמים. בביתו אף נמצא מיחסן התroxופות וצדוק רפואי שונה. גם מינוי מרפקת שונים היו בביתו, כדי להשיב את החולה לאחר מחלת.

ראוי לציין, כי "ליינט הצדק" פעלה עוד לפני המלחמה העולמית הראשונה ואז עמד בראשו יונתן מירנץ אשר הופקד על חילוק העזרה לחולמים והיה מפנה את החולמים שפנו אליו לרופאים פרטיים. אכן, בני עירנו ידעו מאו ומתמיד עזרה הדדית מהי, ותמכו ביד רחבה בכל חולם ובמוסד "ליינט הצדק" בכלל זה.

הנהלת ה-"בנק קופייצקי" בקוטנה. יושב במרכזו — הרב טרונק פאראואלטונג פון "בנק קופייצקי" אין קווטנע. אין צענטער (זיצט) — הרב טרונק

בי אועלכע אומשטענדן אייז אין קווטנע אנטשטאנען דער סוחרים-פאראיין. אין דער ערסטער פאראואלטונג זענען אויס-געקליבן געווארן: יצחק שמעונובייך, יצחק אפאטאוסקי, לעוין, וויכסעלפיש, זאנדבערג און לענטשייך הייד. דער ער-שטער אויפטו פון דער פאראואלטונג אייז געווען: אינפירן און אינהייטליךן פריז-קוראנט בי אלע סוחרים, באזירט אויף אפיקיעלע השבונות. דער מיט אייז אפגעשוואקט געווארן די עפי-דעםיע פון פראטאקלן מצד דער קאמיסיע צו באקעמן די שפוקולאציע. נאר אזי ווי די פריזן האבן זיך כסדר גענדערט — זענען יעדן מאנטיק און דאנערשטיק דערשיגען ניעץ פריזן קוראנט...

דער סוחרים-פאראיין האט געהאט פולע הענט מיט ארבעט, ווען די שטייערנ-שרויף האט אנגעהויבן דרייקן דעם יידיישן קרעמער און סוחר. צוליב דער דזוקעך שטייערנ-פאלייטיק, ווערט אויך שטארקעך דער צופלאס פון מיטגילדער. אינטער-זונצן, בקשוט-שריבן, שתדלנותן — זענען די הויפט-ארבעט פון פאראין. שמעונובייך מיטן סעקרעטאר אפאטאוסקי ארבעט מעשים אין שטייער-אטמאט. אזי ווי גאנטשאלניק פון "אווזשאנד סקאראבאווי" אין א געויסע צייט געווען דער קווטנער פאליאק יאווארסקי, וואס האט געקענט אלעמען — אין די ארבעט געווען א ליכטערע.

מיט היטלערס קומען צו דער מאכט, אין די אנטידידייש פראפאגאנדע אין פוילן פאראשטייך געווארן. פון די ווענט און ציטונגגען האבן אראפגעשריגן די לאזונגען "גיעז קוופי או זידא" ("קויפט נישט ביימ ייד"), די אנטסימעטישע פלוגבלעט-לעך און דער עיקר — די פיקעטן בי די יידייש געשעטען, בי וועלכע כולייגאנעס באוּאַפְּנֵט מיט שטעקנס, האבן נישט אַרְיִינַן.

האָבן אלע יידיישע סוחרים פון קווטנע זיך פאַרְזָאַמְלָט אַין קינָא-זָאַל "מַאֲדָעָרֶן" אָוּן דָּאָרֶט אַרוֹיָס מִיט אַ וַיְצַעַּקְוּ — סְטִיטִישׁ, יַדְן, מִיר זענען פֿאַרְלָאַרְן! סְאַיְזְ נִיְּטִיךְ צוּ אַרְגָּאַנְזִירְן זיך — אַנְדְּעָרָשׁ דָּרָאָט אַונְטְּעָרָגָאנְגָּן.

די הויפט-רדענער זענען געווען — יצחק אפאטאוסקי און יצחק שמעונובייך, וואס א דאנק זיינָר אַינְיזִיכְאַטְיוֹ, אַין טַאַקָּע פֿאַרְגְּעָקְוּמָעָן די פֿאַרְזָאַמְלָוָנָג. אַיך גַּעַדְעַנְקָ נָאָךְ הַיְנָטָ דָּעָם שְׁטָאָרָקָן אַרְוִיסְטְּרִיטָטָ פָּוָן יִ. שְׁמַעְנוּבִּיךְ זַיְלָ, וּוּלְכָעָרָהָאַטָּ גַּעַדְעַתָּ רַוְּפָן די קוּטָנָעָרָ סָוחָרִים אָוּן קְלִינְהָעַנְדָּלָעָר צוּ מַאֲבִילְיִזְרָן זיך צָוּם קָאָמָף קָעָגָן די פֿאַרְשִׁידְעָנָעָ גַּזְוָרוֹת — אָוּן נָאָרָ אַזְוִי וּוּלְזָן דִּי שְׁוֹנָאִים מַעְרָעָר זיך רַעֲכָעָנָעָ מִיט דָּעָרָ יַדְיִישָׁרָ בְּאַפְּעָלָקָעָ רָוָנָג.

"סוחרים-בנק" ("קופייצקי") — (1929)

BANK KUPIECKI w KUTNIE

Spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością

Kutno, ul. Sienkiewicza Nr. 203

Telefon 182.

P. K. O. 64.616.

„Wuer” 734.

Członek Zw. Żyd. Tow. Spółdz. w Polsce

*Drugi rok istnienia***BILANS**

na dzień

1-go stycznia 1929 roku.

Bank punktualnie wykonuje zlecenia inkasowe, pobierając minimalną prowizję. Przyjmuje wkłady oszczędnościowe oraz załatwia wszelkie operacje bankowe.

גלאזוט אהין קיין קרייסטלאען קונה — האבן אויך גורם געוווען צו צוזאמענשטייסן און געלגען.

אין די יארן 1934—1935, זענען אויף די קוטנער יידישע סוחרים אroiיפגעלייגט געוווארן גרויסע שטייערן. כדי אפשריין די גזירות, אדער זי אפשוואן, אין דורכו סוחרים-פאראיין אריניגגעשיקט געוווארן א פארשטייער אין דער שטייערן-קאמאי-סיע. ער האט טריי געדינט די אינטערעסן פון יידישן הענד-לער. די אויפגאבע פון אזא שליח-ציבור איז געוווען א גאר שוערעו, זיין קול יעקב האט באדרפט געהרט ווערן פאר א סך עשייס, וואס האבן געוואלט שלעכט טאן דעם יידישן האנדלס-מענטש.

ווען די דיטשן האבן פארנו מען קוטנער, האבן אפאטאוסקי, לעוין און לענטשיצקי נאך אדורכגעפירט עטלעכע אינטער-ווענצן ביי דער מליטערישער מאכט, לטובת יידישע סוחרים. דער שטריך אויפן האルドז איבערן יידישן סוחר אין קוטנער איז אבער אלץ מערער פארצויגן געוווארן דורך די היטלעריסטייש רוצחים. איידער זי האבן אומגעבראקט די קרבנות, האט מען זי פריער בארויבט.

מאזן “בנק קופייצקי” ל-1929

באלאנס פון “בנק קופייצקי” — 1929